

**Pr. conf. univ. dr. Cristian Gagu,
Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați**

SATUL ROMÂNESC DIN BĂRĂGANUL BRĂILEI, ÎNTRE TRADIȚIE ȘI MODERNISM

Abstract: *The Romanian village preserved, throughout the ages, the practices, traditions, magical rituals and superstitions inherited from the Dacian-Roman ancestors. Gathered in part and often linked to the great Christian celebrations and liturgical practices of the church, they became, together with the authentic Christian traditions, a constituent part of Romanians' identity. Under the pressure of modernism, the development of large cities at the expense of the rural environment, the process started after World War II and aggravated by the destruction of many villages in the last period of the communist regime, some of these traditions began to fade. The opening of Romania to the West after the fall of the communist regime, from 1989, brought with it a rapid change in the attitudes of Romanians to the traditions and habits preserved and transmitted from ancient times in the Romanian villages, which began to appear compared to some of the events encountered in the sunset, which they borrowed without any discernment, accelerating the process further. Aware that the loss of these traditional values of the Romanian village can become irreparable with the passage of time, the Orthodox Romanian Church, in turn retaining an important cultural and spiritual treasure created by the Romanian people in Around Christian values, he ordained that the year 2019 be the "Tribute year of the Romanian village", a suitable opportunity to bring to the collective memory these lost traditions and customs, or about to be abandoned at the expense of some "imported" from the west, in Vogue Now especially in the great urban agglomerations, where they tend to migrate to rural communities as it is. The present study puts in light, punctually, some traditions that I have known and practiced in the village of Brăila's Steppe where I lived my childhood, such as those related to the great religious celebrations over the year, by the important events in human life – birth, marriage and death – or those related to domestic life, social-community, etc., A general approach requiring a space that would exceed the frameworks of a study, due to the diversity and particularities. These traditions and customs, differ not only from an ethnographic area of the country to another, but also from one community to another.*

Keywords: *satul românesc; tradiție; modernism; obiceiuri; superstiții; ritualuri magice.*

Deși au trecut aproape patru decenii de la vremea în care, copil de școală fiind, luam cunoștință și participam, într-un fel sau altul, la tradițiile încă vii pe atunci în satul în care m-am născut, ele au rămas încă în memorie, bine conturate, doar detaliile pierzându-se din noianul de amintiri.

Înapoi la origini

Localitatea la ale cărei obiceiuri și tradiții mă voi referi este una relativ „tânără“, având în vedere că satul principal, Movila Miresii, a luat ființă în anul 1878 prin împrumutarea unui număr de 351 de familii de însurăței pe locul târlelor Mototolea¹, numindu-se, până pe la anul 1892, Măgura Miresei². Din punct de vedere etnografic, „unitatea de viață românească“³ din care face parte localitatea Movila Miresii este subzona centrală Ianca, alături de localitățile Oancea, Romanu, Găvani, Gemenele, Râmnicelu, Esna, Țepeș Vodă, Urleasca, Căldărușa, Oprișenești, Plopu, Ianca, Perișoru, Berlești, Bordei Verde, Constantin Gabrielescu și Târlele Filiiu⁴, de unde a și venit o mare parte a familiilor de însurăței care au constituit satul.

Cei care au venit din satele dimprejur pentru a fi împrumutați au adus cu ei, de bună seamă, și tradițiile locurilor de unde au plecat, transmise din generație în generație până la ei. Așadar, cu toate că localitatea Movila Miresii nu are o vechime foarte mare, tradițiile ei sunt însă vechi, unele dintre ele fiind practicate în întregul areal românesc, în timp ce altele sunt specifice părții sud-estice a țării noastre, cu unele particularități locale însă.

Deși toate aceste tradiții sunt legate sau gravitează în jurul unor mari sărbători creștine, unele dintre ele sunt de origine precreștină, în

1. *** *Marele Dicționar geografic al României*, vol.4, ed. George Ioan Lahovari, C. I. Brătianu, Grigore G. Tocilescu, București, 1901, p. 406.

2. Ioan MUNTEANU, *Nume de sate din județul Brăila*, Ed. Proilavia, Brăila, 2012, p. 141.

3. Ernest BERNEA, *Civilizația română sătească*, ediție îngrijită de Rodica Pandele, Ed. Vremea, București, 2006, pp. 18-20.

4. Georgeta MORARU, *Zonarea etnografică a județului Brăila*, în *** *Studii de etnografie și folclor din zona Brăilei*, ed. Ghizela Suliteanu, Mihai Canciovici, Brăila, 1977, p. 62.

timp ce altele sunt izvorâte din viața liturgică a Bisericii, fiind legate de aceasta. Acestor două categorii le poate fi adăugată legenda întemeierii comunei, cea a miresei pierdute.

1. Legenda comunei Movila Miresei

Potrivit legendei miresei pierdute, într-o iarnă grea, pe zăpadă și viscol, un alai de nuntă străbătea cu săniile câmpia de la târla Huiesti la târla Scorțaru, însoțind mireasa către casa mirelui. În goana nebună a cailor, care alergau prin zăpadă șfichiuiți deopotrivă de bice și de crivăț, trecând sania peste o brazdă de pământ, mireasa a fost aruncată în zăpadă, fără ca cineva să observe. Strigătele de veselie ale nuntașilor și cântecele lăutarilor care întrețineau atmosfera, amestecate cu șuietul viscolului, au acoperit strigătele disperate ale tinerei fecioare, astfel încât aceasta a rămas pierdută în zăpadă și viscol. Din fericire pentru ea, mireasa a căzut din sanie lângă stâna unui cioban, fiind simțită de câinii acestuia, care l-au alertat pe stăpânul lor. Ciobanul a găsit-o pe mireasă la timp și a salvat-o, adăpostind-o în stână. Cum baciul avea un fecior holtei, frumos și destoinic, mireasa pierdută s-a îndrăgostit de acesta și s-a căsătorit cu el, uitând de mirele spre care se pornise cu alaiul de nuntă. Și astfel s-au pus bazele așezării Movila Miresei.

Nae Vasilescu consemnează o variantă potrivit căreia un mire, însoțit de alaiul de nuntă, își ducea mireasa acasă într-un car tras de boi, pe un viscol năpraznic. Desprizându-se fundătoarea carului, mireasa a căzut în zăpadă, fără a fi observată de vreunul dintre nuntașii prinși cu petrecerea. Mugetul viscolului au acoperit strigătele miresei iar nuntașii, descoperind mult prea târziu dispariția acesteia, fiind seară și viscol mare, n-au mai găsit-o. A salvat-o în schimb un tânăr cioban, a cărui târlă se afla în apropierea movilei lângă care căzuse mireasa. Fermecat de frumusețea miresei, acesta a luat-o de soție⁵.

Același autor redă și o a doua variantă, culeasă de la bătrânii satului, ca și cea dintâi, după care „mireasa era îndrăgostită de un flăcău ce avea târlă și oile pe lângă movilă; iar părinții silind-o să ia pe altul, pe

5. Nae A. VASILESCU, *Orașul și județul Brăila odinioară și astăzi. Schițe istorice și administrative publicate cu ocazia Expoziției Naționale din 1906*, Brăila, 1906, p. 217; I. MUNTEANU, *Nume de sate din județul Brăila*, p. 142.

când se întorceau cu nunta dintr-un sat din județul R. Sărat, de unde era fata, ajungând în dreptul movilei, unde fata știa că se află iubitul ei, se furișă din car și se duse la bordeiul ciobanului⁶.

Această a doua variantă o găsim consemnată și în *Dicționarul geografic al județului Brăila* din anul 1894⁷. După o altă variantă, din cauza viscolului întregul alai de nuntă s-a oprit la târta tânărului păstor de care era îndrăgostită mireasa, iar aceasta a refuzat să mai plece de acolo⁸.

Se pare că localnicii au turnat legenda în versuri de baladă. Este greu de spus însă dacă textul pe care-l vom reda mai jos, și pe care l-am descoperit întâmplător pe o pagină web, este unul autentic, vechi, sau dacă este o creație recentă. Cert este că el nu apare în studiile ce vizează folclorul brăilean⁹ și nici în volumul de balade culese de la rapsozii populari ori de la bătrânii de prin satele Brăilei, pe de o parte¹⁰; pe de altă parte, cine a postat textul acestei balade nu precizează dacă, când și de la cine l-a cules, și nici dacă este sau nu o creație proprie. Dacă ne raportăm la cuvintele folosite în text, fără regionalisme și arhaisme, atunci ar trebui să conchidem că balada este o creație relativ recentă, cu atât mai mult cu cât ea nu este cunoscută în comuna a cărei legendă o cântă. Oricum ar fi, textul fiind frumos, mi se pare important să fie redat aici pentru popularizare.

Iată textul:

Movila Miresei (după legenda satului Movila Miresei)

„Într-o aprigă iarnă, un tânăr fecior
ia focul iubirii și-l toarnă-n pridvor,
inima-i tresaltă ademenitor,

6. N. A. VASILESCU, *Orașul și județul Brăila...*, p. 217.

7. *** *Dicționar geografic al județului Brăila*, ed. Iulian Delescu, B. Demitria-de-Oprea și N.Th. Vâlcu, București, Tipografia și fonderia de litere Thoma Basilescu, 1894, p. 164; I. MUNTEANU, *Nume de sate din județul Brăila*, p. 142.

8. I. MUNTEANU, *Nume de sate din județul Brăila*, p. 142.

9. Ghizela SULIȚEANU, Încercare de caracterizare a folclorului muzical din județul Brăila în complexul folclorului românesc contemporan, în *** *Studii de etnografie și folclor din zona Brăilei*, pp. 77-274.

10. Ghizela SULIȚEANU, *Folclor muzical din județul Brăila. Balada sau Cântecele bătrânesc*, Brăila, 1980.

după fata aleasă,-i sfâșiat de dor.
S-o poarte pe brațe, să-i rătă-n privire,
să-i toarne în suflet elixir de iubire.
Visând la iubită nerăbdarea înfruntă
și-n vuietul iernii pe cai se aruncă,
se-avântă în lume cu alți frați de ducă
și sania-n goană, spre satul din vale,
iute se-ndreaptă, pe-a dragostei cale.

Mireasa-l așteaptă. De trei zile bune
nu poate să doarmă și-l cheamă pe june
prin rugăciuni de foc și prin gânduri,
prin ai dorului ochi din străfunduri.
Simțea cum destinul curând va aduce
la ușa casei sale, străinul din vise.
Presimte când ceasul îi scrie menirea
și iată că junele-și anunță venirea.

La poartă-n peșit tânărul sosește,
și-ndemnat de părinți în casă poștește,
i-ascultă cerința, de bună credință,
îi dă mâna fetei, după juruință.
Inima-i bate atâta de tare,
îi pare că zboară și aripi el are.
Se-ntoarce acasă, mânând caii iute
căci norii se-nchină pe cai neștiute,
stihia iernii fără veste pornește,
și-n teacă vântul spada-și răsuțește.

Și iată-i străbătând întinsa câmpie,
în calea de-ntoarcere alb-argintie.
Dar, vai! Noaptea-și arată mâhnirea
și iute își pune pe zări stăpânirea!
Dhii! Caii se-avântă prin iureșul iernii
când albul zăpezii cântă noi vecernii.
Cu sângele-n clocot, sărutul pe buze,
cu inima plină de-a dragostei muze,
nerăbdător mână caii spre casa lui mare,
visând la logodnă și-a ei celebrare,
de unde chiar mâine, frumoasa mireasă
îi va fi de sorți stăpână aleasă.

Și Crivățul urlă, nămeții cresc iute,
întinderea-i albă de stele cernute,
privirea se-afundă-n luciri reci de sticlă,
iar norii se scutură de gene-ntr-o clipă.

Și proaspătul mire cu iarna se luptă,
cu-a nopții rece umbră, neîntreruptă,
strunește căluții, se teme de noapte,
câmpia să taie spre miazănoapte.
Pământul e nins cu plapumă groasă,
temerile curg, pe tâmple-i apasă
iar biciul trosnește în a iernii furie
zăbala prea strânsă pe cai îi înfurie
și deodată... sania ușor se înclină
mireasa-i pierdută peste-o colină
și vântul șuieră în apriga iarnă,
iar tânara prin nămeți se răstoarnă...

Rătăcită-i mireasa și-ncepe a plânge,
c-a ei fericire deodată se frânge.
Și-n rugă se-afundă stihia să-ndure,
zadarnic ea luptă cu-a sorții secure!
Natura rebelă nu vrea s-o asculte,
omătul se scutură-n zgomote surde,
din ai săi obraji, gerul mușcă, o frige
și lupta e grea și n-o s-o câștige!

– Natură! te-ndură de-a mea suferință
căci fără de noroc pare-a mea ființă.
Ce-a fost pentru-o clipă un vis de iubire,
un strop de visare, acum e-amăgire!
Prea crudă pedeapsă pe mine mă cheamă,
steaua din suflet prin umbre-mi coboară,
zvâcnirea din mine începe-a se stinge,
destinul năpasta pe umeri îmi frânge!
Nu-ți vărsa furia pe creștetul meu!
Sunt doar o copilă, ce vină am eu?
Recunosc, a mea vină e că mi-am dorit
să stau alături unui soț iubit!

Curg mii de suspine, de tristețe amară
sufletu-i geme. Sărmana fecioară!
Lacrimi sărate pe-ntinderea albă
neîntetat curg, prin ger leagă salbă
și-i tulbură ochii, durerea să-i spele,
mireasa-i cuprinsă de gânduri rebele,
speranța-i ucisă de-a iernii ninsoare,
destinu'-o supune la grea încercare.

Când zorii sărută larg cerul alabastru
mireasa-i trezită de-un glas lin, măiastru,
deschide-ncet ochii și privește în jur,
nimic nu cunoaște de-al său împrejur,
se crede că-i moartă și în vis plutește
că-i pierdută-n omăt doar își mai amintește.

– Vorbește-mi, copilă cu ochi ca de înger!
Privirea mă taie ca de-un aprig fulger
și-mi sfarmă trupul când la tine caut
iar în inimă-mi curg sunete de flaut.
Prin fumul zăpezii, tu, mi-ai fost găsită
precum o frumoasă zână adormită.

Cu privirea către al ei salvator,
tânăra îi răspunse, lin, încetișor,
c-al ei pețitor dintr-un sat, departe,
voia să o ducă acasă prin noapte,
iar caili, speriați de viscol, trecând pe-o colină
sania-nclinară, ea căzu pe dată iar ei nu simțiră...

– Azi-noapte, câinele meu te-a găsit
după al său lătrat iute-am venit,
și-n omătul proaspăt eu am răscolit,
și apoi în casă te-am adăpostit.
De aseară-ntr-una la tine privesc,
în chipu-ți angelic doru-mi ostoiesc.
Pustiul alungă-mi, te rog, pe vecie
și-acceptă de-ndată să îmi fii soție!
Am să-ți jur credință pe sfântul altar
și-a mea viață-ntreagă, îți ofer în dar!

Tânăra pătrunsă-n stranie simțire
reaprinse-n piet fiori de iubire
și-n murmur de buze îi răspunse: -Da!
de-a pururi, salvatorule, eu voi fi a ta!
Brațele lor se-nlănțuie deodată,
pe buzele-arzând sărutul tresaltă,
șoaptele iubirii se aprind ușor...
se-aude un murmur, e-al inimii dor...

Pierduta mireasă, oier și-a luat mire
a îmbrăcat rochia lungă de fericire,
iar cu brațul iernii și-a scris în istoria
unui sat din Bărăgan, prin nămeți, victoria...

Dacă treci cândva, prin Balta Brăilei,
nu uita să cauți și vatra Movilei,
căci a sa legendă te va fascina,
în mirajul său, mereu te-o chema.
Sunt vii mărturii scrise-n pânza vieții,
Povestind de satul Movila Miresii¹¹.

2. Tradiții precreștine

Tradițiile precreștine pe care le avem în vedere, și care în urmă cu patru decenii încă se mai practica, sunt *Caloianul*¹² și *Papăruda*¹³, alături de care am mai putea aminti *Mărțișorul*, atât de cunoscut și de mediatizat astăzi, asupra căruia nu mai are rost să insistăm.

11. <http://kingared.blogspot.com/2012/02/movila-miresii-dupa-legenda-sa-tului.html>

12. Victor KERNBACH, *Dicționar de mitologie generală*, Ed. Albatros, București, 1983, p. 102.

13. Asupra originii acestei tradiții a se vedea Sorin PALIGA, *Influențe romane și preromane în limbile slave de sud*, ed. a II-a, electronică, București, 2003, p. 49; Mircea ELIADE, *Mitul reintegrării*, Ed. Humanitas, București, 2003, pp. 17-18; V. Kernbach, *Dicționar de mitologie generală*, pp. 478-479.

a) *Caloianul*

La tradiția Caloianului¹⁴ am participat personal, o singură dată, pe când aveam vreo șapte-opt ani. La propunerea unor fete din vecini, mai mari decât mine cu vreo doi-trei ani, care m-au întrebat dacă vreau să îndeplinesc rolul de preot în ritualul Caloianului, am acceptat cu bucurie, atras de noutatea „jocului”. Așadar, în a doua săptămână¹⁵ după Sfintele Paști, marți, fetele au făcut un omuleț din lut, l-au îmbrăcat frumos, l-au împodobit cu coji de ouă înroșite, l-au pus într-o cutie ce închipuia sicriul și, cu crucea în frunte, cu „preotul” venind după cruce, cu un fular pe după gât în chip de epitrahil, prohodindu-l și plângându-l, l-am pornit spre locul de înhumare. Într-o imitare aproape desăvârșită a ceremonialului unui cortegiu funerar creștin, am oprit pe la colțurile străzii, moșul, un alt personaj prezent la acest ritual, aruncând coji de ouă înroșite, așa cum la înmormântare, după rugăciunea preotului la răspântie de drum, sunt aruncați bănuți și bomboane. Fetele au însoțit cortegiul rostind un soi de bocet-incantație, în care-l plâneau-invo-cau pe Caloian: „Caloiene, Iene / Deschideți porțile / Să intre fetițele / S-aducă ploile”¹⁶.

La final, Caloianul a fost îngropat în grâu, fapt ce subliniază intenționalitatea ritualului, chiar dacă noi, ca și cei care încă-l mai practică astăzi, nu l-am investit cu caracterul magic din vechime, anume de ritual agrar, ce vizează fertilitatea pământului ca urmare a invocării ploilor.

A urmat apoi, în chip de pomană de țărână pentru Caloian, o masă, organizată în casa uneia dintre fete, a cărei mamă a făcut plăcinte și gogoși special pentru acel moment. Nu rețin dacă la masa de „pomenire” Caloianul a mai fost bocit ritual de fete, dar tradiția presupune un astfel de moment în care Caloianul este jelit din nou, cu

14. În celelalte sate din județul Brăila în care era practică această tradiție, denumirea era cea de Coloian, așa cum apare și în cântecele-bocet executate de copii; vezi Mihai CANCIOVICI, „Coloianul”, rit de fertilitate în județul Brăila, în *** *Studii de etnografie și folclor din zona Brăilei*, pp. 440-441.

15. În mod tradițional, Caloianul se celebrează a treia marți după Sfintele Paști; vezi M. CANCIOVICI, „Coloianul”, rit de fertilitate..., p. 435.

16. Formula cunoaște mai multe variante, funcție de satul în care este practicat acest vechi obicei; vezi M. CANCIOVICI, „Coloianul”, rit de fertilitate..., pp. 440-441.

cuvintele-incantație „Iene, Caloiene, tinerel te-am îngropat / De pomână că ți-am dat / Apă multă și vin mult / Să dea Domnul, ca un Sfânt, / Apă multă să ne ude, / Să ne facă poame multe!“.

b) *Paparuda*

O altă tradiție care se păstra era cea a *Paparudei*. Nu pot spune că avea un ritual bine structurat sau, dacă avea, că nu era respectat întocmai de cele care-l practicau. Oricum, la acest ritual priveam de departe, ascuns pe după garduri, întrucât nu voiam să fiu udat. Cert este că nici din acest ritual al *Paparudei* nu lipsea cântecul-incantație, adresat *Paparudei*: „Paparudă, -rudă, / vino de ne udă / cu găleat, -leata / peste toată ceata / cu ciubărul, -bărul / peste tot poporul. / Dă-ne, Doamne, cheile / să descuiem cerurile, / să pornească ploile, / să curgă șiroaiele, / să umple pâraiele“. Ritualul *Paparudei* era legat de cel al Caloianului, desfășurându-se joia, a treia zi după îngroparea Caloianului, atunci când acesta era dezhumat și aruncat în fântâni, potrivit tradiției, această împletire a celor două ritualuri magice de invocare a ploii fiind specifică zonei Brăilei¹⁷.

În mod tradițional, la aceste ritualuri puteau participa doar fete, nu și băieți ori femei căsătorite, întrucât împlinirea incantației de invocare a ploii depindea, pe de o parte, de săvârșirea acesteia de partea feminină, ca simbol al rodirii, prin analogie cu pământul, pentru a cărui bună rodire era invocată ploaia, și pe de alta, de puritatea celor care rosteau incantațiile. În timp, însă, ritualurile au fost alterate, la Caloian participând și băieți, pentru rolul preotului, iar la *Paparudă*, femei căsătorite. Schimbările survenite în aceste ritualuri se explică prin faptul că ele erau practicate formal, în joacă, ori de distracție, caracterul magic inițial al acestora pierzându-se.

Nu în ultimul rând, trebuie subliniată acțiunea, conștientă sau nu, de încreștinare, cel puțin formală, a acestor ritualuri precreștine, prin celebrare lor în funcție de sărbătoarea Sfintelor Paști, pe de o parte, și, pe de alta, de imitare formală a ceremonialului înmormântării creștine, prin prezenta „preotului“, a „cruții“, a bocitoarelor, prin „masa de pomenire“, și, nu în ultimul rând, prin dezhumarea din a treia zi,

17. G. SULIȚEANU, Încercare de caracterizare a folclorului..., p. 86.

asociată cu pomenirea de a treia zi din tradiția creștină. Chiar și unele cântece-invocație fac trimitere la Dumnezeu creștin – „Să dea Domnul, ca un Sfânt / apă multă să ne ude...” , „Dă-ne, Doamne, cheile...”.

Caloianul și Paparuda se practică încă în satul natal, Caloianul la o scară mai redusă și mai mult de etnicii romi, care l-au transformat însă într-un mijloc de a strânge bani și alimente de la gospodarii în curțile cărora intră cu cortegiul, iar Paparuda mai ales de către elevii de școală, dar pur și simplu din dorința de a se distra.

Alte tradiții importante de sorginte precreștină, practicate până în zilele noastre, sunt Plugușorul, Buga și Sorcova.

c) Plugușorul

Ca și Caloianul și Paparuda, Plugușorul și Buga, cum numeam noi în sat uratul cu buhaiul, sunt străvechi obiceiuri agrare, practicate în preajma Anului Nou. În fapt, Plugușorul și Buga/Buhaiul sunt unul și același obicei, numit diferit în funcție de categoria de urători și de momentul în care aceștia merg la urat. Copiii cu vârste mai mici merg cu uratul ziua, în ajunul Anului Nou, în timp ce cu Buga merg flăcăii în seara de Anul Nou, până noaptea târziu. În plus, erau diferite și instrumentele cu care era asigurat fondul sonor sau care produceau sunetele specifice ce însoțeau momentul uratului, respectiv clopoțelul și biciul, pentru copii, înlocuit ulterior cu ceea ce noi numeam pușcoci, și buhaiul pentru flăcăi.

Copiii, care mergeau ziua cu Plugușorul, rosteau doar partea introductivă a acestuia:

„Aho, aho, / copii și frați, / stați puțin și nu mânați, / lângă boi v-alăturați / și cuvântu-mi ascultați. / Măine Anul se-nnoiește, / plugușorul se pornește / și începe-a colinda, / pe la case a ura. / Iarna-i grea, omătu-i mare, / semne bune anul are, / semne bune de belșul, / pentru brazda de sub plug. / Plugușor cu patru boi, / ia mai mânați măi flăcăi. / Hăi, hăi, hăi. / La anul și la mulți ani!”

Pe tot parcursul rostirii acestui textului, sunam neîncetat din clopoțel iar la final, întrucât statura nu ne prea ajuta să pocnim din bici, pușcam cu un pușcoci, un dispozitiv artizanal pe care îl construiam singuri.

Seara, flăcăii care urau cu buhaiul rosteau întregul text al plugușorului, urându-le gospodarilor să fie la fel de harnici și să aibă

recolte la fel de bogate precum „bădica Traian”¹⁸. Numeam acest moment uratul cu buga, pentru că fondul sonor era asigurat de un buhai. Buhaiul era făcut dintr-o puțină mică, căreia îi era înlocuit fundul din lemn cu o membrană din piele, de care era legată, printr-un mic orificiu practicat în ea, un smoc din fire lungi de păr din coadă de cal. Un flăcău ținea buhaiul în brațe în timp ce un altul, după ce uda cu borș firele de păr de cal, își petrecea degetele de-a lungul acestora într-o alunecare apăsată prin care producea un sunet ca de buhai. Un al treilea rostea în acest răstimp plugușorul. La final primeau cârnați, vin, bani.

A doua zi de dimineață, de Sfântul Vasile, era rândul copiilor mici, de școală primară, care urau cu sorcova, mergând din casă în casă, în special pe la vecinii pe lângă care locuiau. Cel mai adesea sorcovele erau realizate din hârtie creponată, de diverse culori, din care se închiupiau boboci de trandafir, care erau prinși pe un bețișor cu bucăți de sârmuliță.

3. Tradiții legate de sărbătorile creștine

Perioada comunistă a afectat, fără doar și poate, viața tradițională a satului românesc, mai ales a satelor din zonele supuse colectivizării, în care țărani au fost forțați să muncească și duminică, și la marile sărbători, tocmai pentru a-i rupe de Biserică și de tradițiile dezvoltate în legătură cu marile sărbători creștine. Chiar dacă poate s-a pierdut din amploarea de altădată a acestor tradiții, iar unele texte au fost afectate prin înlocuirea unor termeni care nu corespundeau realităților politice ale acelei perioade, într-o formă sau alta ele au fost practicate.

a) Tradiții legate de sărbătoarea

Nașterii Domnului – Crăciunul și cea a Bobotezei

Chiar și în perioada comunistă, noi, copiii, am umblat cu colindul, vestind Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos la ferestrele caselor vecinilor, ale rudelor și ale prietenilor. Colindul se pornea în dimineața

18. „S-a sculat mai an / bădica Traian / Și-a încălecat / Pe-un cal învățat, / Cu numele de Graur, / Cu șaua de aur, / Cu frâu de mătăasă / Cât vița de groasă // Și în scări s-a ridicat / Ca s-alegă-un loc curat, / De arat și semănat. / Și-n curând s-a apucat, / Câmpul neted de arat / În lungiș și-n curmeziș...”

de Ajun, când băieții mai mari umblau cu Neațalușul sau Neațalașul. Aceștia începeau să bată la ferestrele caselor pe când afară era încă întuneric, de pe la orele 4 dimineața, și umblau în cete de câte 5-6. Din sfert în sfert de ceas, până se lumina de ziua, veneau cu Neațalușul și cântau: „Foaie verde, portocală, / Noi suntem băieți de școală / Și-am venit și noi o dată, / La un an cu sănătate / Și la anul când venim, / Sănătoși să vă găsim. / Bună dimineața, la Moș Ajun! / Ne dați, ori nu ne dați?“ Îmi amintesc și acum colindul lor, strigat cu voci puternice, ca să trezească gospodarii din somn, cum inunda liniștea nopții și somnul dulce de dimineață. Mai apoi, când am crescut, eu însumi am mers cu o ceată de băieți cu colindul de Neațaluș, bucurându-mă de emoția aceea a colindei rostite în puterea nopții, când nu ne speria nici gerul, nici zăpada ori noroiul, nici câinii care dădeau să rupă lanțurile când intram în curțile oamenilor să-i colindăm.

Aproape toți gospodarii se pregăteau din vreme cu nuci, căci doar cu nuci erau răsplătiți colindătorii de Neațaluș. Cei care făceau greșeala să înclue sau să lege porțile pentru a nu fi deranjați de colindători erau aspru pedepsiți de aceștia, căci le scoteau porțile din ușori și le duceau departe de gospodărie, încât proprietarii le căutau și ziua întreagă până să le găsească¹⁹.

Dintre toate tipurile de colind cu care am umblat, Neațalașul mi s-a părut întotdeauna cel mai special, atât prin prisma faptului că mergeam la colindat la lumina lunii și a stelelor, dacă era cerul senin, ori în beznă deplină, întrucât nu se pomenea de iluminat public pe atunci, iar liniștea care învăluia satul era spartă, din când în când, de glasurile noastre și de lătratul câinilor, cât și prin a faptului că nu exista miza financiară, primind doar nuci. Era pur și simplu bucuria de a colinda.

Aproape de orele prânzului începeau să colinde copiii mai mici, câte doi, câte doi, cântând:

„Sus țărani, nu mai dormiți, / Vremea e să vă treziți, / Casa să v-o măturați, / Flori de măr, / Masa să v-o încărcăți, / Flori de măr. / Căci

19. Practica aceasta, numită „descolindat“, este atestată pe un areal extrem de întins; a se vedea în acest sens Petru CARAMAN, *Descolindatul în Orient și Sud-Estul Europei, studii de folclor comparat*, ediție îngrijită și postfațată de Ion H. Ciubotaru, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza“, Iași, 1997, pp. 200-201.

umblăm și colindăm / Și pe Domnul căutăm, / Din seara Ajunului, / Flori de măr, / Până-ntr-a Crăciunului, / Flori de măr, / Din seara Ajunului, / Flori de măr, / Până-ntr-a Crăciunului, / Flori de măr. / La anul și la mulți ani!”

Aceștia primeau de regulă bani, dar și mere ori bomboane. Având în vedere epoca, termenul „boieri” a fost înlocuit cu cel de „țărani”.

Spre deosebire de alte zone din câmpia Brăilei, unde încă se mai păstra tradiția colindelor rostite în funcție de gazda care era urată, în satul meu această tradiție se pierduse deja, dar ea a existat cândva. Potrivit mărturiei celor mai vârstnici, în seara de Ajunul Crăciunului colindau flăcăii. Aceștia nu colindau la fereastră, ci în casă, și rosteau unul sau două colinde în funcție de gazda care i-a primit. Cântau colinde de flăcău, de fată mare, de plugar, fiind răsplătiți cu carne ori cârnați.

Alte două tradiții, care se mai păstrează încă, erau practicate la Bobotează, una de fetele ajunse la vremea măritişului, cealaltă de flăcăi. Tradiția respectată de fete era mai curând o superstiție. Acestea, atunci când umbla preotul cu Boboteaza, rupeau câte o crenguță din busuiocul cu care acesta îi binecuvânta cu aghiasmă pe creștini, pe care o păstrau cu grijă până în ziua de Ajunul Botezului Domnului. În acea zi se străduiau să țină post negru până seara, când mâncau o turtă de pâine și beau apă, după care, la culcare, puneau sub pernă crenguța de busuioc, cu credința că astfel își vor visa ursitul.

În ziua de Bobotează, flăcăii împodobeau caii cu zurgălăi și-i aduceau la biserică, pentru a fi binecuvântați de preot cu aghiasma mare, după care încălecau și se întreceau pe ulițele satului. „Încurarea” sau alergarea cailor, cum se numește acest obicei, care în alte zone se practică la 4 martie, la ziua lui Sântoader, urmărea să arate comunității că tinerii, care încălecau caii fără să folosească harnașament, sunt pregătiți pentru însurătoare, pe de o parte, și, pe de alta, viza potențarea atributelor specifice cailor: să fie iuți, puternici, agili și sănătoși peste an.

*b) Tradiții legate de sărbătoarea
Învierii Domnului – Sfintele Paști*

Până a se intra în Săptămâna Mare, cum este numită îndeobște săptămâna Sfintelor Pătimiri ale Mântuitorului Iisus Hristos, în fiecare sâmbătă din Postul Mare, dis-de-diminează, la orele 4.30 – 5.00,

pe când afară este încă întuneric, femeile merg la cimitir să tămâieze mormintele celor adormiți din neamul lor. Într-o mână duc coșul cu darurile ce le împart la mormânt iar în cealaltă vasul cu jar, în fapt o oală mare sau o găleată cu toartă în care aprind ciocănei care ard cu flacără până la cimitir, când rămâne doar jarul peste care este aruncată tămâie. Imaginea, pe care, preot fiind, am văzut-o adesea și în alte localități, este una suprealistă, întunericul dimineții fiind străluminat de sute de focuri vii, umblătoare, care ies pe porțile gospodăriilor, se adună mai întâi pe străzile satului în pâraie de lumină ce se unesc într-un fluviu de focuri pe drumul către cimitir, pe care-l inundă și-l luminează, mormânt cu mormânt. După aceea, femeile merg la biserică cu colivă din grâu, pentru a participa la rugăciunile de pomenire a celor adormiți.

În prima sâmbătă din Postul Mare, numită și sâmbăta Sf. Toader, era obiceiul, astăzi pierdut, să se fiarbă nu doar grâu pentru colivă, ci și boabe de porumb, care erau îndulcite apoi cu miere și se mâncau astfel.

Săptămâna Pătimirilor, dincolo de încărcătura duhovnicească foarte profundă și de slujbele săvârșite potrivit rânduielilor bisericesti, era încărcată și ea de o serie de tradiții, unele în legătură cu slujbele bisericesti, altele casnice.

Între cele casnice, legate de sărbătoare și decurgând oarecum din spiritul ei, și care fac parte și acum din viața locuitorilor satului românesc în general, se numără primenirea caselor, curățarea curților, văruirea copacilor, tăierea viilor, ca expresii văzute și extensii în mediul imediat înconjurător ale curățirii interioare a sufletului creștinului prin Sfânta Taină a Spovedaniei. Sacrificarea mielului era, și continuă să fie încă, una din tradițiile fără de care sărbătoarea Sfințelor Paști este de neconceput pentru majoritatea locuitorilor satului meu, cu atât mai mult cu cât cei mai mulți sunt crescători de oi. Este adevărat că, în egală măsură, aceleiași majorități îi scapă orice analogie simbolică între mielul sacrificat și jertfa Mielului lui Dumnezeu.

De asemenea, tot ca o expresie văzută, materială, a primenirii interioare a sufletului prin Sfânta Taină a Spovedaniei, era obiceiul ca de Sfintele Paști, mai ales copiii, dar nu numai, să se înnoiască cu haine sau încălțări noi, pe care le purtau pentru prima dată în Joia sau în Sâmbăta Mare, atunci când mergeau la biserică să fie împărțiți.

Cât privește pregătirea alimentelor speciale pentru acest praznic, majoritatea gospodinelor respectau cu sfințenie zilele consacrate diferitelor sarcini. Astfel, în Joia săptămânii pătimirilor înroșeau ouăle, cel mai adesea cu culori naturale, vegetale, iar în Vinerea Mare frământau și coceau pasca și cozonacul.

Un alt obicei, răspândit pe un areal destul de extins totuși, fiind întâlnit și în Vrancea bunăoară, era acela al aducerii de cocoși în biserică la slujba Învierii. Cântatul lor spre dimineață era întâmpinat cu bucurie de toți cei ce luau parte la slujbă, pentru că alunga moleșeala care-i cuprindea din cauza oboselii. Cel mai adesea aceștia erau dați apoi de pomană pentru sufletele celor adormiți, fie preotului, fie, uneori, nașii îi dădeau finilor. Acest obicei nu se mai păstrează.

În dimineața Paștilor împlineam acasă un ritual extrem de interesant. Mai întâi, ne spălam cu apă neînceptă, în care era pus un bănuț, și cu un ou înroșit, astfel încât până la următoarea sărbătoare a Paștilor să fim sănătoși și rumeni în obraji precum oul înroșit. Acel ou, cu care ne spălam toți membrii familiei, era pus apoi la păstrare peste an, cu credința că dacă nu se strică, gospodăria va avea parte de noroc. După aceea, tata așeza jos un clește. Pe rând, ne urcam cu picioarele pe clește, ținând în dreapta pasca sfințită adusă de la biserică și în stânga un pahar cu vin roșu și, astfel stând, după ce la întreita vestire „Hristos a înviat!”, răspundeam „Adevărat a înviat!”, consumam bucățița de pască și gustam de trei ori din paharul cu vin. Acest ritual era observat și în satul bunicilor materni, comuna învecinată Gemenele.

Cât privește semnificația acestui ritual, pasca și vinul fac trimitere, fără doar și poate, la Sfânta Euharistie, pe care nu toți se învredniceau să o primescă, dar de care se făcea amintire în acest mod, fiind arătată drept scopul spre care trebuie să tindă orice creștin. În privința semnificației cleștelui lucrurile nu mai sunt așa lămurite, încât putem doar să speculăm. Având în vedere că, înainte de gustarea din pască și din vin și de rostirea întreitei vestiri și mărturisiri „Hristos a înviat!”, „Adevărat a înviat!”, îl călcam sub picioare, și că în poziție deschisă cele două pârgii ce pivotează în jurul axului unui clește pot fi interpretate drept o formă abstractizată a două porți, ar putea simboliza porțile cele de aramă ale Iadului pe care Iisus Hristos le-a sfărâmat sub picioarele Sale prin Învierea Sa din morți. Așadar, întregul ritual

ar simboliza biruința întru Hristos cel înviat asupra porților Iadului și a morții a oricărui creștin care crede în Învierea Mântuitorului.

Până la prânz se împărțeau pentru sufletele celor adormiți ouă înroșite, cozonac, pască și alte produse specifice sărbătorii. Toate aceste daruri erau mai întâi tămâiate chiar de gospodina casei, care le menea când le împărțea, spunând: „Să fie pentru sufletul lui (N)”.

Seara, era regulă ca finii să meargă „cu colac” la nași, urmând ca a doua zi să fie vizitați părinții ori celelalte rude.

O altă tradiție legată de sărbătoarea Paștilor o reprezintă ieșirea la morminte de Paștile blajinilor, luni după Duminica Tomei. Aproape toți creștinii din sat mergeau atunci la cimitir, așteptând ca preotul să treacă pe la morminte pentru slujba de pomenire a celor adormiți. De altfel, ca toate tradițiile legate de cultul morților, adânc înrădăcinate în conștiința creștină a locuitorilor satului românesc, aceasta se practică încă după toată buna rânduială.

c) Tradiții legate de alte sărbători bisericești

La sărbătoarea Sfinților 40 de Mucenici, pe lângă împărțitul măcinicilor pentru sufletele celor adormiți, obicei care este practicat până astăzi, era și acela de a se aprinde focuri pe la porți, focuri în care unele femei aruncau tămâie, obicei ce nu se mai practică însă astăzi. Raportat la faptul că trupurile celor 40 de soldați creștini din Sevastia, martirizați pentru credința în Mântuitorul Iisus Hristos, au fost incinerate pentru a fi ștersă orice urmă a muceniei lor, focul putea semnifica, chiar și la nivelul subconștientului colectiv al creștinilor, o reactualizare simbolică a jertfei acestora pentru Hristos.

La sărbătoarea Înălțării Domnului, numită în popor Ispas, era observat un obicei care astăzi nu se mai practică însă. În ajunul praznicului, copiii mergeau în lanurile de grâu și adunau măturică²⁰. Din această plantă făceau buchete, strânse în jurul unei lumânări, care erau date de pomană împreună cu o strachină de orez cu lapte sau colărezi²¹ și ouă roșii.

20. *Bassia scoparia*, plantă erbacee anuală din familia *Amarantaceae*.

21. Un fel de paste de casă pregătite ad-hoc din apă și făină, lăsate să se usuce un pic, fierte apoi în lapte.

O tradiție ce se înscrie de data aceasta în domeniul superstițiilor era legată de sărbătoarea Nașterii Sf. Ioan Botezătorul, numită în popor Drăgaica. În ajunul sărbătorii unul din membrii familiei mergea pe câmp și tăia câte un ciulin²² înflorit pentru fiecare membru al familiei și fiecare își arunca ciulinul pe casă sau îl atârna la grindă. Dacă până a doua zi ciulinul se pălea era socotit semn rău, după cum, dimpotrivă, dacă ciulinul se păstra nealterat, era socotit semn bun pentru cel căruia îi aparținea respectiva plantă.

De ziua pomenirii Moșilor de vară, în sâmbăta Pogorării Sfântului Duh sau a Rusaliilor, era tradiția de a se împărți străchini de lut și câni de lut cu vin, binecunoscutele „moșoaice”, împodobite cu cireșe și flori. Astăzi, locul lor a fost luat de vasele de porțelan. Dacă la Moșii de vară se împărțeau cireșe, la Sfântul Ilie se împărțeau mere pentru sufletele celor adormiți, aceasta fiind și prima dată în care se mâncau mere noi.

O altă mare sărbătoare bisericească la care era obiceiul de a se merge la cimitir pentru a se împărți daruri pentru sufletele celor adormiți este cea a Intrării Maicii Domnului în Templu, numită în popor Ovidenia. Atunci se mergea la cimitir pentru „învelitul mormintelor” cu pânză, care apoi era dată de pomană pentru iertarea păcatelor celor adormiți. Tradiția este păstrată și practică, deși din punct de vedere canonic ea încalcă rânduiala Bisericii, potrivit căreia nu se fac pomeniri de morți în ziua praznicelor împărătești, cum este și acesta.

4. Superstiții, descântece și practici magice

A enumera toate superstițiile care însoțesc viața românilor de la naștere și până la moarte este o întreprindere anevoioasă, care necesită timp îndelungat de cercetare în teren și spațiu întins pentru consemnarea rezultatelor cercetării, întrucât aceste credințe superstițioase sunt omniprezente, ajungând uneori să substituie dreapta credință creștină și practicile acesteia. Fie că este vorba de sărbători bisericești, fie că este vorba de practici ori ritualuri casnice, agrare ori de altă natură, superstițiile sunt nelipsite și sunt practicate, chiar dacă în unele

22. *Carduus nutans*, plantă erbacee biennială din familia *Asteraceae*.

cazuri înțelesul lor inițial nu mai este cunoscut, fiind urmate în chip formal. Explicația pentru care aceste credințe și practici superstițioase s-au păstrat din generație în generație ar putea consta tocmai în caracterul lor impersonal, care nu presupune o implicare personală a celui care o practică, observarea formală a respectivei credințe și îndeplinirea corectă a ritualului fiind suficiente pentru împlinirea ei. Auzim încă, adesea, expresiile „este bine” ori „nu este bine” să faci un lucru sau altul, dacă vrei să ți se îndeplinească o dorință sau să fii ferit de un lucru rău.

Practicile magice, deși mai puține, sunt încă prezente în viața românilor, mai ales a celor care locuiesc în mediul rural. Descântecelor sunt între cele mai cunoscute astfel de practici, cel mai răspândit fiind cel de deochi²³. Formulele descântecului de deochi sunt destul de multe și de variate, dar în localitatea natală mai populare erau acestea:

„Pasăre albă, codalbă, / Din cer picară trei picături de apă, / Trei de vin, / De-o fi (N) deocheat de femeie, / Să-i crape țâțele, / Să-i curgă laptele, / Să calce pe piatră neagră, / Deochiul lui (N) să treacă. / Pasăre albă, codalbă, / Din cer picară trei picături de apă, / Trei de vin, / De-o fi (N) deocheat de bărbat, / Să-i crape boașele, / Să-i curgă sângele, / Să calce pe piatră neagră, / Deochiul lui (N) să treacă” și „Ieși deochi dintre ochi, / Din gene, din sprâncene, / Din trunchi, din rărunchi, / Din creștetul capului. / Să rămână (N) curat, luminat, / Ca argintul strecurat, / Ca de Maica Precistă din cer lăsat”.

Cel mai adesea, descântecul era urmat și de rostirea rugăciunii „Tatăl nostru”.

Se observă în cazul descântecelor de deochi, care au ca fundament credința în puterea magică a cuvântului, pe de o parte, și, pe de alta, gândirea magică a celor care le execută și a beneficiarilor lor, prezența unor elemente ale credinței creștine, în mod special a Maicii Domnului²⁴.

23. Iulia BRÂNZĂ-MIHĂILEANU, *Credințe magice geto-dacice*, Ed. Geto-dacii, București, 2017, încearcă o abordare științifică a descântecelor, din perspectiva fizicii cuantice.

24. Elena PAPA, *Descântecul – rit și ritual în Dobrogea în perspectivă multietnică*, <http://www.e-antropolog.ro/2010/12/descantecul-%E2%80%93-rit-si-ritual-in-dobrogea-in-perspectiva-multietnica/>.

Urmează apoi turnatul cositorului pentru frică. Probabil că nu sunt prea multe sate, cel puțin în zona Bărăganului, în care să nu existe măcar o persoană care să știe să toarne cositorul, iar satul meu nu face excepție de la această regulă. Persoana care practică acest ritual magic, după ce topește cositorul într-o lingură mai mare, îl toarnă într-un vas în care se află apă neîncepută, rostind un descântec specific. Se crede că în apă cositorul ia forma ființei sau a obiectului care a produs frica persoanei căreia i s-a descântat. Acestea i se dă să bea de trei ori din apa în care a fost turnat cositorul, fiind apoi stropită de trei ori cu acea apă. Apa rămasă trebuie aruncată la rădăcina unui copac, iar forma din cositor rezultată trebuie purtată trei zile de respectiva persoană și apoi aruncată la o răspântie de drum. Interesant este faptul că ritualul se poate practica doar luna, miercurea și vinerea, în zilele de post deci, pentru că există iarăși credința că aceste zile sunt cu leac.

5. Tradiții legate de principalele momente din viața creștinului/comunității

Principalele momente din viața omului, nașterea și botezul, cununia și nunta, moartea și înmormântarea, sunt însoțite de o bogăție de tradiții, obiceiuri și superstiții pe care poporul le cunoaște în formalismul lor și la a căror respectare este mai atent decât la împlinirea rânduielilor bisericesti legate de aceste momente.

a) Nașterea și botezul

Lăsând la o parte rânduielile bisericesti legate de nașterea și de botezul pruncului, care sunt respectate fără excepție, aceste momente sunt însoțite totuși de unele tradiții și superstiții observate și astăzi destul de riguros.

O tradiție extrem de importantă, care astăzi și-a mai pierdut din forța de altădată, era cea legată de alegerea numelui nou-născutului dintre numele pe care le purtau membrii familiei nașului care avea să boteze copilul, ca o formă de respect pentru aceștia. De regulă, primul copil al unei familii era botezat întotdeauna de nașii de cununie ai părinților. Aceștia puteau să boteze și următorii copii, dar aceasta nu reprezenta totuși o regulă.

Regula ca măcar primul născut, dacă nu toți copiii, să fie botezat de nașii de cununie ai părinților, nu mai este observată, după cum nu mai este respectată nici aceea de a numi pruncul cu unul din numele membrilor familiei nașului, fiind preferate nume inspirate de așa-zis „eroi” sau „idoli” din sport, muzică, ori nume împrumutate din onomastica altor popoare. De asemenea, acum, chiar și în mediul rural, copii primesc două nume, dacă nu chiar trei, și nu doar unul, cum se întâmpla de regulă înainte vreme.

O altă tradiție importantă urmează momentului săvârșirii slujbei botezului în biserică. Nașa duce pruncul acasă și îl dă mamei peste prag cu formula „Mi-ai dat un păgân, îți dau un creștin”, pe care o repeta de trei ori. Seara, spre finalul mesei date de părinți cu acest prilej, nașa, însoțită de alte femei, merge să-l scalde pe pruncul nou botezat, moment la care bărbații nu au voie să participe. Înainte de a începe băița este aprinsă lumânarea de la botez. În apa în care este îmbăiat pruncul se pune grâu, pentru ca acesta să aibă parte de bogăție, câțiva fulgi de pasăre, ca să fie ușor ca fulgul, câteva petale de flori, ca să fie frumos ca florile, și alte materii, cu aceeași intenționalitate magică. La sfârșitul băiței nașa îmbracă copilul cu hainele aduse de ea, după care face semnul crucii în tocul ușii cu lumânarea, stingând-o astfel.

Este greu de spus ce ar putea simboliza stinsul lumânării de botez de pragul de sus al ușii de la intrarea în casă. Să amintească oare de ungerea ușorilor ferestrelor și ușilor de către evrei înainte de ieșirea din robia egipteană pentru a fi ocoliți de Îngerul morții, astfel încât noul botezat să fie ferit de moarte?

Odată încheiat ritualul îmbăierii pruncului, pe o tavă sunt așezate două păhărele de țuică, pentru nașă și pentru mama pruncului, iar nașa, luând un pahar, zice de trei ori „Pe finul(-a) meu(-a) îl(o) cheamă (N), să fie sănătos și frumos”, după care gustă amândouă din băutura și astfel ia sfârșit botezul.

Pe lângă superstițiile legate de materiile ce se pun în apa în care este îmbăiat pruncul nou botezat, mai trebuie amintite cele referitoare la fașa cu care este legat pruncul după botez și la participarea mamei pruncului la botez. Astfel, despre fașă se crede că dacă este prea scurtă cel botezat se va căsători prea repede, iar dacă este prea lungă, că se va

căsători prea târziu, de aceea nașa trebuia să aibă grijă să aducă o fașă potrivit de lungă. De asemenea, rânduiala bisericească potrivit căreia lăuza nu are voie să intre în biserică mai înainte de a-i fi citit preotul rugăciunea la împlinirea a 40 de zile de la naștere, a fost transformată într-o superstiție, potrivit căreia nu este bine să participe mama la botezul pruncului său.

Superstițiile sunt practicate, toate, până în ziua de astăzi, nu doar în mediul rural, ci și în zona urbană, deși ele contravin credinței creștine.

b) Cununia și nunta

Dintre evenimentele importante din viața omului, cununia și nunta sunt probabil cel mai bine și mai amănunțit documentate și analizate din punct de vedere folcloric. Pentru zona Brăilei nu sunt totuși studii serioase pe această temă. În *Studii de etnografie și folclor din zona Brăilei* sunt menționate câteva tradiții de nuntă care, potrivit autorului, nu se mai păstrau în unele comune la vremea realizării acelor studii, precum „bradul, iertăciunea, găleata, bărbieritul mirelui, vedrele, prăjina, concereala“ ori alegerea „colăcerilor“²⁵.

Dacă la jumătatea secolului al XX-lea exista tendința renunțării la unele tradiții specifice nunții, între timp cele mai multe au dispărut deja, de aceea este important ca aceste tradiții de nuntă din zona Brăilei să fie consemnate.

Mai întâi, trebuie spus că în secolul trecut existau două modalități prin care un tânăr și o tânără se căsătoreau, anume cu acordul părinților, aceasta fiind practica cea mai des întâlnită, sau, uneori, „prin furatul fetei“ de către băiat. În ambele cazuri, părinții băiatului mergeau la cei ai fetei pentru a o cere în mod oficial pe aceasta de soție pentru fiul lor și pentru „a se împăca“, adică pentru a stabili contribuția materială a celor două familii la săvârșirea nunții, zestrea ce aveau să o dea fiecare în parte tinerilor însurăței, precum și data nunții.

După ce se înțelegeau ce două familii cu privire la detaliile nunții și căsătoria era oficializată, atât băiatul, cât și fata, efectuau vizite la

25. Steluța POPA, Chestionarul general aplicat în cunoașterea folclorului brăilean, în *** *Studii de etnografie și folclor din zona Brăilei*, p. 15.

rudele apropiate pentru ca acestea să-l/să-o cunoască pe cel/cea care avea să intre în neamul lor prin căsătorie.

Îmi amintesc că deși nunta era anunțată și prin invitații, care erau trimise celor ce erau așteptați la acest eveniment extraordinar pentru viața întregii comunități, întrucât mobiliza o mare parte a acesteia, mai ales când toate cele trei familii implicate, socrii mari, socrii mici și nașii, erau din aceeași comunitate, în duminica dinaintea nunții, întrucât atunci toți sătenii erau acasă, socrul mare își trimitea stolnicii, cu plosca de rachiu, la casele celor pe care dorea să îi invite la nuntă, să le anunțe fericitul eveniment, să-i cheme și astfel la nuntă și, nu în ultimul rând, să le invite pe gospodine, din partea soacrei mari, să vină „la găini”. Cu această ocazie, cei invitați confirmau prezența la nuntă primind să bea din plosca cu rachiu, ori, dacă nu puteau participa, refuzând să bea din ea.

Același lucru îl făcea și socrul mic, întrucât existau două petreceri de nuntă, una la casa socrului mic, care „făcea logodna”, o petrecere la care participau rudele acestuia, prietenii și vecinii care nu puteau participa la principala petrecere de nuntă pe care o organiza soacra mare. Atunci când mireasa era dintr-o altă localitate, logodna putea să aibă loc chiar și cu o săptămână mai devreme.

În joia din săptămâna nunții invitatele soacrei mari, rude, vecine, prietene, veneau la casa acesteia, fiecare aducând o găină din propria gospodărie. Găinile aduse erau sacrificate, opărite, jumulate și porționate, urmând ca a doua zi să fie prăjite sau fripte pentru petrecerea de nuntă. Întâlnirea femeilor era prilej de bucurie, spiritul nunții începând să se facă simțit din plin. Vineri, pe lângă pregătirea fripturii, aceleași femei, ori altele, care nu putuseră participa cu o zi mai înainte „la găini”, se întâlneau iarăși la soacra mare pentru a înfășura sarmalele, care aveau să fie fierte a doua zi.

Sâmbăta era ziua rezervată desfășurării principalelor tradiții de nuntă, așa cum încă se mai practicau prin anii '80 ai secolului trecut. Flăcăii apropiați mirelui se strâneau seara la casa acestuia și împodobeau doi brazi²⁶, unul pentru mire și altul pentru mireasă. De asemenea,

26. Pentru simbolismul bradului la nuntă, a se vedea Romulus ANTONESCU, *Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești*, ediție digitală, 2016,

aceștia îl bărbierau în mod simbolic pe mire, folosind cele mai improprii instrumente de bărbierit, precum sapa sau toporul, în hazul general al celor prezenți. În același timp, la mireasă acasă avea loc „închinatul betelii”. Nașa, însoțită de soacra mare și de alte câteva femei, venea acasă la mireasă și-i aducea coronița cu voal cu care avea să o gătească a doua zi. Mireasa și domnișoarele care o însoțeau pregătea apoi batistele și florile pe care aveau să le prindă a doua zi nuntașilor în piept.

Duminică dimineața rude și flăcăi apropiați mirelui mergeau „cu vestirea” la mireasă, ducându-i acesteia trusoul din partea mirelui, adică rochia, pantofii și celelalte daruri. Primeau de la mireasă, în schimb, cămașa, cravata și pantofii pentru mire.

În jurul prânzului nuntașii se strângeau la casa mirelui și, după ce-l îmbracau, îl însoțeau pe acesta mai întâi către casa nașilor, în fruntea tuturor fiind jucat bradul împodobit pentru mireasă. După ce mirele îi oferea nașei buchetul de nuntă, toți nuntașii, în frunte cu mirele și cu nașii, se îndreptau către casa miresei, „la logodnă”.

La mireasă acasă mirele și nașul, împreună cu ceilalți bărbați, rămâneau afară la poartă sau în curte. În casă intra doar nașa, însoțită de celelalte femei, pentru „gătitul miresei”, adică pentru a-i pune voalul pe cap. În timp ce mireasa era gătită de nașă, lăutarul îi cânta acesteia „Ia-ți mireasă ziua bună”. După ce mireasa era gătită, mirele era chemat în casă pentru a-i oferi acesteia buchetul de nuntă. Ieșeau împreună din casă, nu înainte ca nașa să rupă colacul deasupra capului miresei în pragul casei, colac pe care apoi îl arunca în chipul crucii în cele patru laturi, spre bucuria celor prezenți, care se străduiau să prindă acele bucăți.

Se ieșea apoi în curtea gospodăriei sau chiar în stradă și, în acordurile acordeonului, se prindeau cu toții în „hora miresei”, prilej cu care aceasta, ajutată de una din domnișoarele care o însoțeau, prindea flori nuntașilor în piept, începând cu mirele, nașii, părinții, frații și apoi toți ceilalți. După încheierea horei, toți cei prezenți erau invitați la masă, aceasta fiind „logodna” organiată de familia miresei, la finalul căreia se „striga darul”.

La terminarea „logodnei“ nuntașii ieșeau în stradă, în fața casei miresei, unde jucau „Nuneasca“, lăutarul cântându-i nașului: „Ia mai zi, măi nune mare / C-ai o fină ca o floare / Și un fin ca un păun / Să trăiești, să mai cununi“. Se obișnuia ca în mijlocul horei să fie pusă o găleată cu apă, simbol de bogăție și prosperitate pentru tânara familie, pe care mireasa o vărsa la sfârșitul horei.²⁷ Bradul care fusese adus miresei de către mire era aruncat apoi pe casa părinților acesteia, cu credința că dacă bradul rămâne pe casă este semn că noua familie va rezista, iar dacă nu rămâne pe casă, ci cade, că aceasta se va destrăma.

De la casa miresei se mergea la biserică, pentru slujba religioasă a Sfintei Taine a Cununii, după care toată adunarea se îndrepta către locul unde era organizată de socrul mare petrecerea de nuntă. Foarte adesea această petrecere se desfășura chiar în gospodăria socrului mare, într-un cort pregătit anume, pe care-l împodobeau cu scoarțe țesute în casă.

Către sfârșitul petrecerii de nuntă urma momentul când una dintre stolnicele care serviseră la masă „juca găina“²⁸. În acorduri de geampara, aceasta aducea pe tavă o găină friptă, întreagă, căreia nu i se separase capul de trunchi, împodobită cu panglici și fructe, pe care o oferea nașilor, nu înainte de a o prezenta și a o negocia în versuri hazlii pentru o sumă cât mai mare. După ce nașul plătea și primea găina, urma „jucatul darurilor“ pe care familia mirelui le ofereau nașilor, începând cu ștergere artizanale și continuând cu alte articole vestimentare. Erau oferite apoi ștergere tuturor nuntașilor, începând cu rudele apropiate ale nașilor și ale mirilor.

Un alt moment important din partea de final a nunții era strigarea darului. Un stolnic, bărbat din familia mirelui, începea strigarea darului de la naș, urmat de socrul mare, socrul mic, rudele mirilor și ceilalți nuntași. Era un moment important nu doar pentru cei doi miri,

27. Pentru simbolismul apei la nuntă, a se vedea R. ANTONESCU, *Dicționar de simboluri și credințe...*, pp. 26-28, <http://cimec.ro/Etnografie/Antonescu-dictionar/Dictionar-de-Simboluri-Credinte-Traditionale-Romanesti-l-o.htm>.

28. Pentru simbolismul găinii la nuntă, a se vedea R. ANTONESCU, *Dicționar de simboluri și credințe...*, pp. 277-278, <http://cimec.ro/Etnografie/Antonescu-dictionar/Dictionar-de-Simboluri-Credinte-Traditionale-Romanesti-l-o.htm>.

al căror început în viața de familie depindea de dărnicia invitaților, ci și pentru aceștia, întrucât numele lor și suma oferită mirilor era strigată cu voce tare, în auzul întregii comunități, și fiecare încerca să se prezinte cât mai onorabil din acest punct de vedere. De altfel, prezența la nuntă crea un fel de contract social între cel ce a făcut invitația și cel ce i-a dat curs, în sensul unei reciprocități a participării la nuntă atunci când ar fi venit momentul. Auzeam adesea expresiile „Mă duc la nuntă, ca să aibă cine să vină și la mine, când o să fiu socru” sau „Trebuie să mă duc la nuntă, pentru că și el a venit la mine când am fost socru”.

În sfârșit, nunta se încheia cu „legătoarea”, moment în care mireasa era desgătită de nașă, care îi lua coronița cu voal de pe cap și-i puneă în loc o basma, semn al intrării acesteia în rândul femeilor măritate. La final, toate femeile se prindeau în horă și dansau cele trei hore ale miresei.

Luni, a doua zi după nuntă, se obișnuia să se mănânce „ciorba de potroace”, o ultimă petrecere ce consfințea încheierea nunții.

Un alt obicei respectat de familiile socrilor era acela ca, în sâmbăta următoare nunții, să facă parastas pentru cei adormiți. Dincolo de considerentele practice care au condus la apariția acestui obicei, ce țin de folosirea alimentelor rămase de nuntă – friptură, cozonac, țuică, vin – , putem vedea în această practică și un mod extrem de interesant de a închide un cerc în viața familiei, prin pomenirea bunicilor și a străbunicilor, „rădăcinile” din care au odrăslit și „vlăstarele” care tocmai s-au căsătorit, mirele și mireasa.

Astăzi, unele dintre aceste tradiții nu mai sunt respectate, fiind considerate desuete, în locul lor fiind adoptate altele noi, împrumutate de pe alte meleaguri, din alte culturi, care par a fi moderne. Mai întâi, nunta nu mai durează cinci zile, ca înainte, ci doar o singură zi. Pregătirea ei nu mai implică toată comunitatea, ci doar membrii familiei restrânse a mirelui, astăzi preferându-se nunta organizată de wedding-planneri. S-a ajuns în situația absurdă ca mirele și mireasa să se simtă ca niște invitați la propria nuntă. În al doilea rând, nu se mai săvârșește duminica, ci sâmbăta. Și mai grav, în majoritatea cazurilor, nunțile de la țară au „migrat” la oraș, în goana după o nuntă mondenă, fastuoasă, personalizată, cum n-a mai fost până atunci, nuntă care adesea se transformă într-una kitsch, pentru că lipsește tocmai duhul

autenticului. Dintre vechile tradiții se mai observă încă „închinatul betelii“, „gătitul miresei“, „ruperea cozonacului“ de către nașă deasupra capului miresei, „legătoarea“ cu cele trei hore și ciorba de potroace de a doua zi.

În locul întâlnirii de sâmbătă seara a tinerilor la casa mirelui, acum se organizează „petrecerea burlacilor“, mireasa și tinerele apropiate acesteia organizând, la rândul lor, o petrecere asemănătoare cu a acestora. O practică devenită tradiție este „furatul miresei“, care nu este altceva decât o reminiscență a furatului fetei de la casa părintească, ca modalitate de forțare a părinților acesteia de a accepta căsătoria atunci când aceștia se împotriveau căsătoriei. Între cele de împrumut, de origine anglo-saxonă, care sunt întâmpinate cu entuziasm de unii participanți de nuntă, se numără scoaterea jartierei de pe piciorul miresei de către mire și aruncatul buchetului de către mireasă. Tortul miresei a înlocuit oul fiert, pe care aceștia îl tăiau în două și-l mâncau la sfârșitul nunții, ca semn că vor împărți totul în viața de familie.

Nici măcar superstițiile n-au supraviețuit în integralitatea lor. Singura care încă mai este practică este aceea potrivit căreia „nu este bine să se întâlnească sau să se vadă două mirese“. Până și populara superstiție potrivit căreia mireasa trebuie să-l calce pe mire pe picior în biserică înainte de începerea slujbei, semnificând că din acel moment femeia îl va ține pe bărbat sub papuc, pare că s-a pierdut.

c) Însmormântarea

Însmormântarea, cel puțin în mediul rural, deși nu a scăpat cu totul neatinsă de influențele modernității, păstrează încă cele mai multe dintre tradițiile de altădată. Influențele modernității se regăsesc mai ales în zona organizării însmormântării, în sensul că sicriul nu mai este manufacturat la momentul decesului cuiva, din dulapi dinainte pregătiți în acest scop, ci este cumpărat de la firme specializate, care asigură și transportul cu mașini speciale chiar și la țară, și, nu în ultimul rând, prin pregătirea mâncărilor pentru masa de pomenire de firme de catering, iar nu în mod tradițional, în gospodărie, prin implicarea rudelor și a vecinilor.

Și totuși, atunci când un membru al comunității se mută la cele veșnice, evenimentul este anunțat imediat preotului din sat și, potrivit

tradiției, se trage clopotul în dungă, anunțând decesul. Persoana decedată este scăldată simbolic, îmbrăcată în hainele pregătite în acest scop, mai ales când este cazul unor persoane în vârstă, care rânduiesc toate cele necesare din timp, și așezată în sicriu în antreu, în „casa de la față“, acolo unde de regulă nu se intră decât la nuntă și la înmormântare. După anunțarea decesului, rudele, vecinii, prietenii celui plecat la cele veșnice se strâng la priveghi, aducând flori, lumânări și tămâie. Există încă tradiția ca unii din cei veniți la priveghi să rămână peste noapte, cu credința că astfel își fac „un perete“ din cei patru necesari pentru casa din lumea de dincolo.

La sat, atunci când se pleca de acasă pentru slujba prohodirii din biserică, cortegiul funerar era precedat, pe lângă cruce, de steagul de la biserică și de pomul încărcat cu fructe și cu colăcei ori covrigi, tradiție care încă se mai păstrează. De obicei, sicriul era purtat până la biserică și, mai apoi, până la cimitir, într-o căruță sau, cel mai adesea, în remorca unui tractor. Alături de sicriu urcau femeile dintre rudele cele mai apropiate, mamă, soacră, soție, fiice, surori, după caz, care-l boceau pe cel adormit. În satul meu nu a existat tradiția bocitoarelor.

Dacă înainte vreme se obișnuia ca la cimitir, după coborârea sicriului în pământ, cea mai apropiată rudă a celui decedat să dea de pomană peste groapă pâna cu care a fost lăsat sicriul, o pătură, o găleată cu puțină apă și o cană, rostind de trei ori cuvintele „Pe lumea aceasta să fie al tău, pe lumea cealaltă să fie al lui (N)“, și un miel ori un cocoș, sau măcar o găină, acum se mai dă de pomană doar pătura și găleată. Legat de cocoș²⁹, exista credința că se dă în schimb pentru sufletul celui mort cu păcate, să îndepărteze duhurile rele, să nu-l mai chinuie.

După înmormântare se venea acasă, la praznicul de trei zile pentru sufletul celui adormit, ocazie cu care erau date de pomană o măsuță joasă cu trei picioare, pe care era pusă o farfurie cu mâncare, un pahar cu vin, o cană de apă, un tacâm, și un scăunel, urmând ca patul încărcat cu haine și masa mare, cu scaune, farfurii, căni, pahare și tacâmuri,

29. Pentru simbolismul cocoșului la înmormântare a se vedea R. ANTONESCU, *Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești*, pp. 159-160, <http://cimec.ro/Etnografie/Antonescu-dictionar/Dictionar-de-Simboluri-Credinte-Traditionale-Romanesti-l-o.html>.

„casa“, cum este numită îndeobște, să fie dată la pomenirea de Panaghie, săvârșită la patruzeci de zile după deces.

Spre deosebire de botez și de nuntă, la înmormântare se respectă până astăzi cel mai mare număr de superstiții. Mai întâi de toate, în casa în care a murit cineva se acopereau toate oglinzile, ca să nu se vadă sufletul celui mort în ele și să rătăcească calea. Celui decedat i se pune un bănuț legat de deget și bani în buzunar, ca să plătească vămile prin care trebuie să treacă sufletul. Unii obișnuiau să pună în sicriu și alte obiecte, de folos pentru viața de dincolo, pieptene, oglindă, ac și ață, ori unelte legate de meseria practică de cel decedat. De asemenea, i se legau mâinile pe piept și picioarele. Apoi, la scoaterea sicriului din casă, cana cu care a fost tămâiat trupul celui adormit era spartă cu zgomot. Cei prezenți se fereau să treacă prin fața sicriului. La ieșirea din curte se întindea pe jos o pânză albă, numită „punte“, peste care trebuia să treacă sicriul, iar la răspântii, după rugăciunea rostită de preot, erau aruncați bani peste umăr de cineva dintre rudele celui decedat. După înmormântare, tuturor celor ce veneau la masa de pomenire li se turna apă să se spele pe mâini, fără însă a se șterge, pentru că „nu este bine“.

6. Hora / balul

La jumătatea anilor '80 ai secolului trecut, sub presiunea ideologiei comuniste, care a trecut la sistematizarea satelor în vederea creării unui țăran de tip nou și a unei societăți rurale moderne, hora tradițională, ca instituție socială a comunității, organizată după toate normele și cu respectarea funcțiilor sale sociale, așa cum este descrisă și analizată în studiile de specialitate pe această temă³⁰, dispăruse din viața comunităților sătești din Bărăgan. Situația nu era diferită nici în comuna Movila Miresii. Și totuși, *mutatis mutandis*, hora tradițională supraviețuia încă în acea perioadă în chipul „balului“, care nu era altceva decât hora de altădată ținută în salonul de nunți. Nu erau niște zile anume în care se organizau aceste baluri, în funcție de sărbători sau

30. Varvara BUZILĂ, Ceata de flăcăi și hora satului – instituții tradiționale de afirmare a culturii socio-normative, în *Buletin științific. Revista de Etnografie, Științele naturii și Muzeologie*, s.n., vol. 21 (34), Chișinău, 2014, pp. 107-124.

de alte date importante din viața satului. De regulă, se țineau sâmbăta sau duminica seara și erau organizate ocazional de flăcăii veniți în permisie sau de cei care se liberaseră din armată, care tocmeau în acest scop țigani lăutari din comuna învecinată, Șuțu. O parte din funcțiunile vechii hore se transferaseră asupra balului, căci intrarea în horă, chiar dacă nu mai era încărcată de sensurile de altădată, încă avea, pentru cei care făceau acest pas, semnificația unei „ieșiri” sau a unei „arătări” în comunitate, era simțită ca un prag de trecere către o altă etapă a vieții, ca o maturizare. Fetele, de altfel, mai ales cele ajunse la vremea măritişului, încă erau însoțite de mame, care, urcate pe niște băncuțe întinse de-a lungul pereților sălii unde se ținea balul, le priveau să vadă ce flăcău le joacă. Din păcate, încă din acea perioadă adolescenții au preferat discoteca în locul balului, așa încât astăzi până și tradiția balului s-a pierdut.

7. Obiceiuri și tradiții casnice

Spre deosebire de tradițiile și obiceiurile amintite mai sus, care se mai păstrează într-o oarecare măsură, ca urmare a schimbării stilului de viață, a presiunii modernismului și mondenității, cele casnice au dispărut aproape cu totul. Dacă în urmă cu patru decenii femeile de la țară încă frământau pâine, uneori și de câte două ori pe săptămână, pe care o coceau în cuptorul de lut din curte, obișnuind ca prima pâine scoasă din cuptor s-o împartă de sufletele celor adormiți celor ce se întâmplau să treacă pe uliță, ori cozonac la marile sărbători religioase de peste an, astăzi nu mai există cuptoare în curțile din comună, toți locuitorii satului cumpărând de la market atât cozonacul pentru sărbători, cât și pâinea cea de toate zilele.

Aceași soartă a avut-o și războiul de țesut, pe care l-am văzut funcțional pe vremea când eram copil. Mai ales iarna, când aria activităților femeii se restrângea la gospodărie, acestea „puneau războiul” într-o odaie mai mare, și țeseau la el macaturi, cu care împodobeau pereții casei, cuverturi pentru pat și scoarțe, valorificând astfel lâna oilor pe care le creșteau în ogradă, ori preșuri, țesute din resturi textile. În timp această îndeletnicire a dispărut, cu războiul de țesut cu tot, devenit piesă de muzeu, locuitorii satului împodobindu-și astăzi

casele cu articole din fire artificiale, de un gust îndoielnic, kitsch-uri cel mai adesea din punct de vedere estetic, ori cu așa-zise covoare persane. Odată cu războiul de țesut, au devenit piese de muzeu și toate uneltele de prelucrare și manufacturare a lânii, începând cu fusul de tors, sucitoarea, vârtelnița și toate celelalte. Nici andrelele, cu care multe femei de la țară împleteau pulovere, ilice, ciorapi ori mănuși din lână, nu mai pun la încercare îndemânarea acestora la împletit ochiuri din lână. Acum, din păcate, totul se cumpără de la magazin.

Abandonarea acestor tradiții casnice a condus, inevitabil, la slăbirea relațiilor sociale dintre rude și dintre vecini deoarece, atunci când ele făceau parte din viața cotidiană a țăranului, ele constituiau motivația întâlnirilor acestora. Mai ales iarna, spre seară, după ce erau rânduite activitățile din gospodărie și vitele erau îngrijite, femeile obișnuiau să-și ia „lucrul de mână” și să meargă la una dintre vecine sau dintre rude, ori la vreo altă femeie din sat, să lucreze împreună, mai târziu adăugându-li-se și soții. Astfel se întruneau mini-șezători spontane, în care se lucra, se cânta, se spuneau glume, se mâncau floricele, gogoși ori chiar plăcinte, toate acestea contribuind la strângerea relațiilor dintre membrii familiei și ai comunității.

O altă tradiție care astăzi a fost dată uitării, dar care în perioada la care ne referim se practica an de an în aproape toate gospodăriile din comună, este cea a producerii săpunului de casă. La începutul verii, când pelinul și alte plante aromate de câmp se găseau din belșug, gospodarii pregăteau vase mari de fontă, cunoscutele ceaune de tuci, pe care le așezau deasupra focului, pe pirostria, pentru a topi grăsimea de porc rămasă neconsumată de peste iarnă. După ce se topea grăsimea, adăugau sodă caustică, plante aromate și apă, rezultatul final fiind săpunul de casă. Tăiat în calupuri mari, acesta se usca și se păstra în podul casei, asigurând cantitatea de săpun necesară familiei pentru tot anul. Astăzi, aproape nimeni nu mai produce săpun de casă, majoritatea preferând să cumpere săpun din market.

Concluzii

Referindu-se la satul românesc arhaic și la civilizația română sătească specifică acestuia, Ernest Bernea afirma în anii '40 ai secolu-

lui al XX-lea că încă de atunci satul românesc era o „realitate intrată într-un puternic proces de destrămare”³¹, proces cauzat de „revoluția liberală din România (care) a năzuit să întemeieze la noi civilizația burgheză după modelul și sub influența civilizației apusene”³².

Celelalte două „revoluții” care au zdruncinat România după cel de-al Doilea Război Mondial, comunismul, cu colectivizarea și sistematizarea satului românesc, până în anul 1989, și capitalismul, cu ideologiile sale străine spiritului românesc, au adâncit și mai mult acest proces de destrămare, afectând unitatea socială și comunitatea de viață a satului. Prin acest proces a trecut și satul românesc din Bărăganul Brăilei. În mod paradoxal însă, cel mai devastator efect asupra satului românesc din Bărăganul Brăilei, ca și din întreaga țară, de altfel, l-a avut nu comunismul, ci noile ideologii ale actualei realități socio-politice. Globalizarea, consumerismul, modernismul, mondenitatea, comoditatea, dependența de televiziune și internet, sunt principalele cauze care au determinat, în ultimele trei decenii, schimbări majore în mentalitatea sătenilor. Așa cum observa, și trăgea un semnal de alarmă în acest sens Teodor Baconșchi, satul românesc se află în pericolul de a deveni „o mahala pseudocosmopolită”³³, care-și va fi pierdut duhul autenticității vieții sale comunitare.

Din creator și păstrător al tradițiilor moștenite din generație în generație, țăranul român a fost transformat de ideologiile noi „revoluții” neo-liberale într-un consumator lipsit de discernământ: consumator de alimente, de produse materiale, de pseudo-cultură, de mass-media. Mentalitatea sănătoasă a locuitorilor satului a fost atât de grav afectată încât mulți dintre aceștia, mai ales tinerii, au ajuns să fugă de propria lor identitate și condiție, socotind o rușine numele de țăran, cu atât mai mult cu cât astăzi acesta este folosit într-un sens peiorativ.

În aceste condiții doar Biserica este singura „instituție” din sat care a vegheat și a încurajat, și va continua să o facă, la păstrarea și trăs-

31. E. BERNEA, *Civilizația română sătească*, p. 5.

32. E. BERNEA, *Civilizația română sătească*, p. 5.

33. Teodor BACONȘCHI, *365 de lămuriri în compania lui Laurențiu-Ciprian Tudor*, Ed. Polirom, București, 2019, p. 66.

terea mai departe a tradițiilor și obiceiurilor, atât a celor bisericesti, cât și a celorlalte³⁴, care au constituit cândva principalul reper identitar al țaranului român. Astfel se explică de ce, așa cum a reieșit din cele expuse mai sus, tradițiile și obiceiurile ce țin de viața religioasă creștină, de cultul Bisericii, s-au păstrat aproape nealterate până acum, în timp ce celelalte s-au pierdut ori sunt pe cale să fie date uitării.

34. E.BERNEA, *Civilizația română sătească*, pp. 36, 64-74 .